

สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

กรมส่งเสริมการเกษตร

รอบรู้เทคโนโลยี

กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีการเผยแพร่

“มหาหงส์”

เมื่อปี ๒๕๕๓ ได้มีผู้นำต้นมหาหงส์จากจังหวัดอำนาจเจริญมาให้ปลูกไว้ที่บ้าน ซึ่งผู้นำมาให้รู้ว่าเราชอบดอกไม้ที่มีสีขาว และได้ไปเห็นที่ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งชาวเมียนมาร์ นิยมนำมาร้อยเป็นพวง ใช้สำหรับบูชาพระและสิ่งที่เขาเคารพนับถือ ซึ่งไกด์ชาวเมียนมาร์บอกกับเราว่า สมัยโบราณหญิงสูงศักดิ์ เวลาออกงานในพิธีจะใช้ดอกมหาหงส์ประดับที่เรือนผม ในเวลานั้นผู้เรียบเรียงไม่ทราบว่าเป็นดอกไม้ชนิดเดียวกับที่บ้านปลูกไว้ จนกระทั่งได้อ่านวารสารมูลนิธิจุฬาภรณ์ ได้ทราบสรรพคุณของต้นมหาหงส์ว่า นำมาใช้เป็นยารักษาโรคได้ จึงได้ค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับต้นมหาหงส์ มาให้ผู้ที่ยังไม่รู้จักได้ทราบดังนี้

ลักษณะทั่วไป : มหาหงส์มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเทือกเขาหิมาลัย มีการกระจายพันธุ์ทั่วทุกทวีป จัดอยู่ในพืชตระกูลขิงข่า อยู่ในวงศ์ Zingiberaceae มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Hedychium coronarium* มีชื่อภาษาอังกฤษว่า White Ginger, Garland Lily, Butterfly Ginger สำหรับประเทศไทยมีชื่อเรียกหลายชื่อ ตามแต่ละภาค เช่น ภาคเหนือ เรียกว่า ดอกตาห่าน, ต่าเหิน, เหินแก้ว, เหินคำ ภาคกลางเรียกว่า ดอกมหาหงส์, หางหงส์, กระทายเหิน, วานมหาหงส์ ภาคตะวันออก เรียกว่า ดอกเลเป , ลันเต ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียกว่า ดอกสะเลเต และเป็นดอกไม้ประจำชาติของ ประเทศคิวบา

ลักษณะทางกายภาพ : มหาหงส์เป็นไม้ล้มลุก ที่มีอายุหลายปี ชอบขึ้นในที่ชื้นแฉะหรือตามชายป่าใกล้ลำธาร พบมากในภาคเหนือของประเทศไทย มีลำต้นอยู่ใต้ดินเรียกว่า เหง้า ส่วนที่โผล่พ้นดินขึ้นมาเป็นเหมือนลำต้นสูง ๑-๒ เมตร คือ ส่วนที่เป็นกาบใบ เมื่อสมบูรณ์เต็มทีกาบใบจะแยกออกสลับตรงกันข้ามกัน เป็นระเบียบในแนวเดียวกัน เป็นใบเดี่ยว เส้นใบขนานกัน ดอกมีลักษณะเป็นช่อที่ปลายยอด ช่อละ ๓-๖ ดอก แต่ละดอกมี ๓ กลีบ เป็นสีขาวนวล หรือ ขาว

แกมเหลือง ออกดอกเป็นช่อตลอดปี โดยดอกจะทยอยบานจากด้านล่างขึ้นบน การออกดอกไม่พร้อมกัน ดอกจะมีกลิ่นหอมเย็น ๆ และมีกลิ่นหอมจัดในช่วงเวลาเย็น มหาหงส์ปลูกง่ายขยายพันธุ์ด้วยการแยกหน่อ(เหง้า) เช่นเดียวกับ ขิง ข่า และพุทธรักษา

นอกจากความสวย และความหอมแล้ว มหาหงส์ยังมีสรรพคุณทางยามากมาย ในตำราแพทย์ไทย ได้แนะนำไว้ดังนี้

๑. นำเหง้ามาต้มเป็นผง ผสมกับน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน รักประทานก่อนอาหาร เช้า - เย็น เพื่อบำรุงกำลัง แก้ปวดเมื่อย แก้ปวดแก้อักเสบ ช่วยย่อยอาหาร บรรเทาอาการหอบหืด และลดความดัน

๒. นำส่วนเหง้ามาต้มกับน้ำ ใช้เป็นยาแก้ไอ คอแก้ต่อมทอนซิลอักเสบ

๓. นำเหง้าสด ๆ มาตำ นำมาทำเป็นยาประคบหลังคลอด หรือคั้นน้ำ มาทาบริเวณแผลฟกช้ำ อักเสบ บวม

ชาวเกาะในมหาสมุทรอินเดีย ใช้เหง้าของมหาหงส์มาต้ม ใช้ดื่มแก้ขับลมในท้องและใช้ส่วนเหง้ากิน เพื่อกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตโดยเฉพาะเชิงกราน ขับปัสสาวะ และแก้โรคไขข้ออักเสบ ส่วนประเทศอินเดีย นำเหง้ามหาหงส์สดมาแปะเพื่อลดอาการปวดศีรษะ ใช้เป็นยาลดไข้ ยาบำรุง ยาลดอาการบวมจากข้ออักเสบรูมาตอยด์ ยาถ่ายพยาธิ และยาระงับประสาท

ด้วยสรรพคุณที่มีหลากหลายของมหาหงส์นี้เอง ทำให้สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ได้ทำการศึกษาสารประกอบที่สำคัญ และการออกฤทธิ์ทางชีวภาพ ของมหาหงส์ ได้ทำการแยกสารสำคัญออกมาได้หลายชนิด และเมื่อนำมาทดสอบการ

ออกฤทธิ์ทางชีวภาพ พบว่า มีฤทธิ์ในการฆ่าเซลล์มะเร็งได้ในระดับห้องปฏิบัติการ ซึ่งยังไม่ได้นำมาทดสอบกับสัตว์หรือมนุษย์ รวมทั้งยังไม่ได้ศึกษาความเป็นพิษ ดังนั้น จึงไม่สามารถนำไปใช้ในการรักษามะเร็งได้ในขณะนี้

ใครจะรู้ว่าดอกไม้สวยๆจะซ่อนคุณประโยชน์อันมากมายเอาไว้ ส่วนใหญ่จะปลูกไว้เป็นไม้ประดับเสียมากกว่า เมื่อรู้อย่างนี้แล้วควรจะนำมาใช้เป็นยาสมุนไพร ทั้งประหยัดและปลอดภัยกับชีวิตของเรา

เรียบเรียงโดย กทพ.

รวบรวมข้อมูลจาก

- วารสารมูลนิธิจุฬาภรณ์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓

เดือนตุลาคม ๒๕๕๖ หน้า ๑๖ - ๑๗

- Women Postjung.com

- www.khaosod.co.th/view

- th.wikipedia.org/wiki

รอบรู้เทคโนโลยี เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีวิชาการ ด้านการเผยแพร่ การสื่อสาร การเกษตรและอื่น ๆ แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยรวบรวม เรียบเรียง จากแหล่งความรู้ต่างๆ

จัดทำโดย กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีการเผยแพร่ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร โทร. 02-5793852

